

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Ikarusas ir jo apylinkės

2012-05-03

ŽURNALAS: Kelionė su Bernardinai.lt

TEMA: Vilnius ir jo apylinkės

AUTORIUS: Antanas Šimkus

DATA: 2012-05

Ikarusas ir jo apylinkės

Antanas Šimkus

Taip, rašau apie autobusą. Apie tą geltoną mašiną, pavadintą „Ikarus“. Pirmiausia jį išgirstu. Kaukimas ataidi kažkur nuo kalvos viršaus, tarsi didelis sviedinys, atsimuša į pušyną priešais stotelę, ir atrieda iki manęs. Kai ūksmas tampa panašus į žaislinio vilkelio, iš už posūkio išnyra ir pats *Ikarusas*, kratydamasis per duobėtą žvyrkelį leidžiasi nuo kalno. Jei būčiau susipažinęs su graikų mitais, geresnės iliustracijos Dedalo sūnaus kryčiui nesugalvočiau.

Autobusas cypdamas stabteli, nusičiaudi. Visa apylinkė linki jam sveikatos. Savo suveltomis esamų ir buvusių valstybių kalbomis. Priekinės durys su trenksmu atsidaro. Tiksliau, pusė jų. Kita, lieka pusiau ištemptos armonikos padėty. Lyg prieš grojant pečius nuleistų nematomas akordeonistas, dar norėdamas supešti paskutinį dūmą.

Įlipa keletas senukų, krapšto pinigus, vairuotojas abejingai kasosi neskustą skruostą. Penkiolika minučių šen ar ten šiame krašte nieko nekeičia. Nei jam, nei senukams. Artipilnis autobusas virpa, laukia.

Vairuotojas atsainiai paduoda bilietus. Spaudžia raudoną mygtuką. Vieną kartą. Antrą. Trečią kartą durys su trenksmu užsidaro, mašina darsyk nusičiaudėjusi pajuda iš vietos.

Atsisėdu autobuso gale, prie murzino lango. Paprastai stengiuosi stovėti kuo arčiau vairuotojo kabinos, man patinka jo rūkomų cigarečių kvapas, bet šiuo metu ten į turėklą įsikibęs stoviniuoją nepažįstamas berniokas su kuprine ant pečių, taip pat ten kažkas pasidėjęs maišą. Jei jame paslėpta katė, tai labai didelė. Tačiau kol kas negirdėti jokio miaukimo, tik variklio urzgimas, tad nusisuku į langą.

Pakelėje matyti tyvuliuojantis tvenkinys, pro stiklą neįžiūriu, bet esu tikras – vandens paviršiuje turėtų atsispindėti debesys, kurie nuo ryto grėsiai supa šį kraštą.

Ikarusas darda žvyrkeliu per mišką, nuokalnė jau pasibaigusi, vairuotojo cigaretė – irgi. Keleiviai, kurių dauguma matosi autobuse beveik kasdien, tęsia savo niekada nesibaigiančius pokalbius apie tą patį. Taip trunka maždaug dvi stoteles, iki pirmos didesnės gyvenvietės, kuri netgi turi asfaltuotą gatvę.

Nesuprantama, kaip tai pamėlynijusiai dangai pasiseka išlikti sveikai, kai į ją gerą pusmetį stuksi į ganyklas varomų galvijų bandos kanopos ir beveik visais metų laikais mala sunkiasvorių traktorių vikšrai. Turbūt dėl to, kad niekas dėl to nesuka galvos. Šiame krašte niekas dėl nieko nesuka galvos. Autobusas sustoja minėtoje gatvėje šalia susmegusio mūrinuko, kuriame gali įsigyti daug ko, kartais – net šviežios duonos. Ypač gražiai ant lentynų tame pastate atrodo konservų rietuvėlės, o šalia – butelių rikiuotės.

Dalis keleivių mirktelėję vairuotojui ištursena iš autobuso, pranyksta už mūrinuko durų. Vairuotojas gesina variklį. Atsistoja, perlipa neaiškios paskirties maišą, išeina iš autobuso, pasiražo. Apsidairo, apžiūri ratus, paspardo, kas kartą nusispjaudamas į šalį. Tokie ritualai. Man netgi atrodo, kad jis kažką murma. Bet stiklas pernelyg nešvarus, kad suprasčiau – ką. Visi kažko laukiam. Pusvalandis šen ar pusvalandis ten, nebeturi reikšmės, kai lauki taip. Net autobusas tampa geltonesnis. Pradedą lyti.

Lietaus lašų tapsėjimui dar nepavirtus šniokštumu, į autobusą grįžta keleiviai, pralinksmėję, jų rankose maišeliai, maišeliuose kažkas skimbčioja. Vairuotojas supratingai šypsosi. Eina į kabiną. Autobusas užsiveda ir staigiai trukteli iš vietos, lyg atgijęs. Kaip ir keleiviai. Dabar jie kalba garsiau, *Ikarusas* trankiai grįžta į duobėtą žvyrkelį.

Pro apspurusio valytuvo braukiamą priekinį langą matyti, kad prieky kažkokia kliūtis. Net nestabtelėjęs, mūsų autobusas žvaliai aplenkia arklėko traukiamą pilną vežimą. Panašu, kad tas prikrautas mėšlo.

Dar vairuotojas nespėja prie vairo surūkyti antros cigaretės, o keleiviai nugerti bent pusės butelio įsinešto skysčio, vėl tenka stoti. Geležinkelio pervažis. Mirksintys raudoni žibintai. Iš tolėliau atšniokštuoja traukinio sąstatas. Lėtai ir ilgai slenka pro akis. Suskaičiavau. Šimtas dvidešimt vagonų. Jų ratų bildesys – tarsi aparatas, matuojantis šio krašto ilgį.

Užkarda pakyla, stambi moteris, turbūt niekada nesiskirianti su murzina oranžine liemene, pamoja autobusui, tas dėkingas nusičiaudi. Judam dar vienos gyvenvietės link.

Dar viena gyvenvietė pasitinka savuoju išasfaltuotu puskilometriu, *Ikarusas* su džiaugsmu užsiropščia ant jo, taškydamas drumstas balas. Suveltomis kalbomis kalbantys jau linkę apdainuoti tai, ką mato. O mato jie dabar ne pro autobuso langą slenkančią trobesių virtinę, o kažką... Ta giesmė yra skausmo ir meilės mišinys. Lygiai toks drumstas kaip tos balos.

Chorą nutraukia šaižus pyptelėjimas. Tai vairuotojas duoda ženklą trauktis labiau į kelkraštį naujam būriui nekantraujančių keliauti. Nuščiuvę geltonojo automobilio

gyventojai dairosi pro langą. Kai kurie susizgrimba stotis, eina link durų. Atidarius jas, išlipantys dar permeta akimis, ar ko nepalieka, lyg apgailėstaudami. Paskutinysis paima maišą, gulėjusį šalia vairuotojo kabinos, ir velka pro duris. Negalėčiau prisiekti, bet man atrodo, – girdėjau kažką miauktelint.

Į autobusą veržiasi naujieji keleiviai. Paskubom meta į vairuotojo delną pinigėlius, daugelis jų važiuos netoli, tad moja ranka – nereikia to bilieto. Šiame maršruto ruože beveik niekada nebūna kontrolės. Kol naujieji veržiasi, berniukas, stovintis priekyje, panašus į užsispyrusį plaukiką, bandantį atlaikyti nirčią srovę. Ir atlaiko. Tiesa, viena bobulytė jį apšnypščia, bet supratusi, kad nieko tuo nelaimės, nusigauna iki pat autobuso galo. Čia apsidairo, kiek padvejoja, pakraipo skarotą galvą ir klesteli šalia manęs.

Ikarusas jau važiuoja pro miestelio pavadinimą, perbrauktą riebiu raudonu brūkšniu. Tarsi pikta mokytoja būtų aptikusi neteiktiną žodį rašinėlyje. Autobusas vėl juda miško paraštėm. Naujieji keleiviai nuo ankstesniųjų nesiskiria nei kalba, nei drabužiais, nei papročiais, – gal tik skimbčiojančios taros nematyti, dėl to niekas netikrina savo ir kaimyno balso dainomis.

Todėl dainuoja variklis, ūkauja, antrindamas vaizdams už lango – pušys, eglės, skardis, jo apačioj – žinau – teka juodo vandens upelis, daug sykių esu sapnavęs, kaip *Ikarusas* verčiasi nuo jo žemyn, todėl lyg apkerėtas kas kartą stengiuosi pro langą pažvelgti į apačią, negaliu atitraukti akių nuo to juodo vandens, bet kiti, matyt, sapnuoja visai ką kita, ir jų daugiau, taip, diena iš dienos laimi kitų sapnai, todėl autobusas ir nesiverčia nuo skardžio, o važiuoja, važiuoja sau...

Berniukas atsigręžia nuo vairuotojo kabinos: man rodos, jo akyse matau tą patį juodą vandenį ir skardžio bedugnę, man rodos, aš jį atpažįstu, aš...

—

...Taip, rašau apie autobusą. Apie tą geltoną mašiną, pavadintą „Ikarus“. Taip, dabar – 1987-ieji, Vilniaus rajonas, man – dešimt, važiuoju į mokyklą už keliolikos kilometrų...

...Man patinka ir visada patiks šis kraštas. Su viskuo. Su visom savo suveltomis kalbom, keistais senukais, neaiškiais papročiais, apšiurusiom gyvenvietėm ir debesimis virš jų.

Tik gaila, nebėra to *Ikaruso*, kuriame visi kasdien susitikdavome.

Bet, kaip minėjau, šiame krašte niekas dėl nieko nesuka galvos...